

Ликовна уметност

ДЕЦЕМБАРСКЕ ИЗЛОЖБЕ

У НЕКОЛИКО изложби у првим данима децембра било је радова који својим проблемима буде охрабрење у посматрачу и хроничару. Тих дела није било много али их треба истаћи, утолико пре што је број слабих, несолідно припремљених изложби постао у последњих неколико месеци несразмерно велики.

Са развојем нашег ликовног живота све више постају проблем изложбе прављене на брзину, у којима је квалитет уступило место актуелним, пролазним, помодним појавама. Додуше, свака уметност па и ова наша, савремена, имала је у својој историји две врсте уметника: ствараоце и епитоне и то је чини ми се нормална чињеница са којом треба рачунати. У уметности је увек било људи који су на туђем стварали своје, стварали брзоплето, журећи за каријером и пословима. Те поманитале брзине нема у првим децембарским изложбама, иза њих стоји озбиљност чак и онда кад ми квалитет није нарочито висок.

Гости из Македоније: узбудљива настојања...

Савремена македонска уметност показала је своју младост и своју жељу да овлада разноврсним проблемима и различитим изразима како би се упутило у сложеније области ликовног стваралаштва. Понети оваквим жељама македонски уметници су задржали скромност и реалну оцену сопствених могућности, они нису ни покушавали да претенциозно пређу границе које су им поставили кратка историја савремене уметности у Македонији и њихови до краја неразвијени таленти. Због тога македонско сликарство данас налази у доменима фигуралног, оно је још и сад везано за природу и емоцију која полази од реалног. Елемент сензибилног провлачи се кроз сва дела ове изложбе, он је присутан у сликама које наставаљају традицију додирног, сонорног сликања материје Личеноски, Мартиновски, Вилимич, Костићев, Костовски, Белогаски, затим у тежњи ка декоративном (Мазев, Велков, Ивковић) као и у неким експресионистичким платинама (Николовски, Протугер, Лозановски, Трајковски, Донић). Ово извесно стваралаштво концепција и недостатак динамичких кретања одразило се и на квалитет; цела изложба је слика једне младе уметности која се бори са многим тешкоћама. Из онога што је просек издваја се сликарство Спаса Куновског. У његовим занимљивим трајеним надреалистичким сликама могу се наћи извесне иностране асоцијације али њих боји једна посебна поезија, изнијансирано осећање за тон и омицао за фактуру.

Са ликовне стране, изложба македонске уметности у целини није нам пружила нешто посебно интересантно и узбудљиво, изузев Куновског, ту није било дела која би могла да понесу машту и емоцију посматрача, ни у сликарству, ни у зајста скромним покушајима вајара и графичара. Али, ако нису узбудљиви резултати, узбудљиве су намере и настојања македонских уметника да у својој републици развију ликовну уметност и вежу је за оно што се данас ради код нас и у свету.

Окурјени, гост из Загреба: редак доживљај...

Други београдски гост, загребачки сликар, Матија Окурјени, није дошао да београдску публику осваја у великим и слабо осветљеним дворанама, изложио је тихо, једва запажено, у галерији Дома културе Западни Вршар. Својим примитивистичким сликарством он је пружио редак доживљај, дочарао свет из трајан у богатој машти у којој се преплићу неперватно и истинито, као у машти детета. Његова искреност сугестивна је до те мере да је у стању да пренесе у највишу симболику рата и мира, у којој доминирају људски моменти. Од осталих сликара примитиваца, Окурјени се не издваја само поетиком прадског живота већ и изузетним ликовним остварењима. Његова платина: „Циганска љубав“, „Пастир Коста“ и „Самобор“ спадају у ред најквалитетнијих слика Југословенског примитивистичког сликарства; у овим делима поезија је израсла на спајању неслутане фантазије и природног осећања за ликовно. Са Окурјеним, који је до недавна био непознат, добили смо обдареног сликара и још једну потврду да таленти могу да никну и развијају се далеко од свих школа и академија.

Преокупације вајара Стојића

Студиозно спремљена, прва изложба Војина Стојића показала је да су витки облици птица и њихов лет основна тематска преокупација овог талентованог вајара. Облик птице, међутим, овде је само инспирација, само полазна база са које се он олакшује у решавање сложених пластичних проблема, са овим формама Стојић је дошао до на граници реалног и апстрактног. Решавајући на овој граници питање и судбину својих форми он је остао у свету асоцијативног, али је, као и некада Бранкуси, покушао да живот облика условно животног материјала. И зато је Стојић један од ретких српских скулптора који користе разне врсте материјала (дрво, месинг, алуминијум, бакар, челик, хром, никл итд) за сваки материјал он тражи одговарајућу технику и одговарајући начин моделисања. Извлачећи из материјала све што овај може да пружи Стојић је створио богате и инвентивне облике у којима је доминантна тежња за хармонијом и прекоње за посебним освајањем и дефинисањем простора, који се појављује као активни пластични чинилац. Створена као афирмација простора ова скулптура има и једино пуно дејство у слободном простору, у амбијенту где циркулација и екстеријер стране продубљују живот облика. Сведена и еластична форма није све што ова скулптура пружа; то је само један њен део, онај који говори о усавршеној техници и савлапаним проблемима ритма и композиције. Има она и нешто што се чини још важнијим; то је дискретна поезија која прати сваки рационални захват у области форме, то је живот који прожима сваки облик, и, најзад то је могућност форме да покрене асоцијацију, да у посматрачу потстакне емоцију или да га наведе на размисљање.

Таписерије Милице Зорић

Таписерије Милице Зорић могу да постану повод озбиљној дискусији о границама у ликовној уметности, заправо о осетљивом питању: где примењена уметност престаје да буде само техничка и постаје уметност. Овај проблем је у таписеријама Зорићеве утолико актуелнији, што она, поседујући извесно изграђено колористичко осећање и смисао за композицију, не успева увек да изађе из оквира смишљеног и веома прецизног заната. Наглашени декоративни паралелизам и често инсистирање на лепоти материје и њено истицање у први план, притискују личну стваралачку интервенцију уметника, гуше његову личност на рачун занимљивих облика.

Кад се у извесним комадима (зелени „Соколар“ и „Адам и Ева“) ослободи овог помало правно-декоративног, „примењеног“ фактора, Зорићева се појављује као веома озбиљан уметник који, ево, поново покреће једно, код нас већ не знам по који пут покретано питање: у којој се форми и у којим областима може окисети наша ликовна традиција, могу ли се спојити елементи наше старе народне уметности и концепције савременог сликарства. Чини се да и предност ове изложбе лежи баш у одговору на ово питање, у решењима Зорићеве која показују да елементи старих ткањина могу да оплемене нашу таписерију и да у њој потстакну богатство у ткању и вежу.

Лазар ТРИФУНОВИЋ